

ASKLEPIJU I ORFEJU U ČAST – DESET GODINA AKTIVNOSTI NA POPULARIZACIJI VEZA MEDICINE I GLAZBE

IN HONOUR OF ASCLEPIUS AND ORPHEUS – TEN YEARS OF ACTIVITIES ON THE POPULARIZATION OF CONNECTIONS BETWEEN MEDICINE AND MUSIC

Tin Nadarević*, Vesna Štefanac Nadarević**

SUMMARY

Art is defined as the expression or application of the human creative skill and imagination, producing works to be appreciated primarily for their beauty or emotional power. „Ars medica“ and „Ars musica“ represent two concepts which have been mutually intertwined since the ancient times. Through history, many extraordinary physicians have shown talent towards making and performing music. Guided by the passion for medicine and music, since 2006 the students from the University of Rijeka, Faculty of Medicine have founded an informal group named „In honour of Asclepius and Orpheus“ under the aegis of the Croatian Scientific Society for the History of Health Culture. The group organizes many musical activities such as concerts, musical recitals and events, among which are the most important - the traditional annual concert of Croatian medical students and the European Medical Students Orchestra and Choir project. Apart from Rijeka, they performed several times in Ljubljana, Zagreb, Pula, Karlovac, Krk, Opatija and Crikvenica. The members of this group plan their future work guided by the principles that motivate every physician-musician – art.

Key words: art; music; medicine; humanism; concerts.

* Klinički zavod za radiologiju, Klinički bolnički centar Rijeka, Hrvatska.

** Katedra za obiteljsku medicinu, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska.

Adresa za dopisivanje: Tin Nadarević, Škrljevo 63, 51223 Škrljevo.

E-pošta: tin.nadarevic@gmail.com.

ARS MEDICA, ARS MUSICA

Umjetnost je prema *English Oxford Dictionariesu* definirana kao ekspresija ili primjena ljudske kreativne vještine ili mašte u stvaranju djela koja se cijene ponajprije zbog njihove ljepote i emocionalne snage [1]. Razlikujemo dramsku, književnu, slikovnu, kiparsku, filmsku, plesnu, arhitektonsku i druge vrste umjetnosti u kojima umjetnik svojim nadahnućem i talentom stvara umjetnička djela kojima izražava svoju kreativnost, svoje misli i osjećaje, stvarajući ljepotu koja dopire do čovjeka i utječe na njega. Iako ju se ne može u potpunosti kategorizirati kao podvrstu umjetnosti, medicina u svojoj srži jest umjetnost u kojoj liječnik svojim umijećem brige za pacijenta pristupa uspostavljanju psihofizičkog zdravlja i time utječe na njegov život. Riječ *medicina* potječe od latinske fraze *ars medica*, što u prijevodu znači „umjetnost liječenja“ [2]. Iako ju se danas doživljava kao znanost i struku u kojoj se na temelju razgovora s pacijentom te dijagnostičkih pretraga i dobivene terapije želi riješiti „problem“ koji muči pacijenta, zaboravlja se na njezino dublje značenje i moć kojom utječe na čovjeka.

Uska povezanost dviju umjetnosti – medicine i glazbe – potječe još iz vremena antičke Grčke. Otad pa do današnjih vremena liječnici su često bili povezivani s glazbom pokazujući talent i u liječenju ljudi i u izvođenju i skladanju glazbenih djela. Među poznatim osobama u čijem su životu medicina i

Predblagdanski domjenak, Muzej grada Rijeke, 18. prosinca 2008.

Sudionici projekta Europski zbor i orkestar studenata medicine 2012. na svečanom koncertu u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku, 4. kolovoza 2012.

glazba imale važnu ulogu bili su Fritz Kreisler, Herman Boerhaave, Herman Ludwig Ferdinand von Helmholtz, Theodor Billroth, Aleksandr Borodin, Albert Schweitzer i mnogi drugi [3].

U grčkoj mitologiji Asklepije je bio bog liječništva koji je zajedno sa svojom ocem Apolonom dijelio epitet *paean* (iscjelitelj) [4]. Asklepije je bio simbol liječništva i zaštitnik umjetnosti liječenja, prikazivan sa zmijom obavijenom oko štapa. Orfej je prema grčkoj mitologiji bio pjesnik, glazbenik i prorok, prikazivan sa zlatnom lirom, darom Apolona koji ga je naučio glazbi. Vođen idejom okupljanja studenata medicine koji su pokazivali glazbeni talent, prof. Ante Škrobonja pokrenuo je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci medicinsko-glazbeno društvo studenata medicine pod nazivom *Asklepiju i Orfeju u čast*.

ASKLEPIJU I ORFEJU U ČAST

U sklopu Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture, koje djeluje na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, 2006. osnovana je neformalna skupina čiji je cilj bio okupljanje studenata medicine s darom za glazbu te nastupi na raznim glazbenim događanjima. Vođen neumornim entuzijazmom, prof. Škrobonja poticao je mlade studente na redovite sastanke, druženja i muziciranje te njegovanje vlastitih glazbenih talenata. Riječ je o skupini studenata koja, osim ljubavi prema medicini, gaji i ljubav

Sudionici i organizatori 5. koncerta hrvatskih studenata medicine u humanitarne svrhe u Mramornoj dvorani Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci, 29. studenoga 2013.

prema glazbenoj umjetnosti. Cilj je djelovanja ove skupine afirmacija veza između medicine i glazbe tematskim istraživanjima, prigodnim predavanjima i nastupima na glazbenim večerima te osebujno koncipiranim koncertima. U deset godina djelovanja upriličen je niz glazbenih večeri i nastupa u Rijeci, Puli, Labinu, Karlovcu, Krku, Rabu i Crikvenici te u gradovima izvan Hrvatske poput Ljubljane i Izole, a organizirani su i izleti s posjetom koncertima u Beču, Budimpešti i Salzburgu. Prigodnim glazbenim programima nastupalo se i na predblagdanskim domjencima Društva u Muzeju grada Rijeke. Kao tradicionalni gosti, članovi skupine *Asklepiju i Orfeju u čast* sudjelovali su na godišnjem koncertu slovenskih studenata medicine, koji se redovito održava u Ljubljani. Članovi skupine zajedno su stvarali glazbu u svojim studentskim danima, nastavili kao specijalizanti raznih struka, čak do završetka specijalizacije.

KONCERT HRVATSKIH STUDENATA MEDICINE U HUMANITARNE SVRHE

Potaknuti entuzijazmom mentora grupe prof. Škrobonje, uz pomoć članova skupine pokreće se tada jedinstven projekt u Hrvatskoj – Koncert

Članovi Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture i članovi skupine *Asklepiju i Orfeju u čast* na Svečanoj akademiji u povodu 50. obljetnice osnutka društva u Svečanoj dvorani zajednice Talijana u Rijeci, 12. prosinca 2016. Slijeva nadesno: Igor Eterović, Igor Salopek, Tin Nadarević, prof. dr. sc. Zvonka Zupanič Slavec, prof. dr. sc. Ante Škrobonja, Bernarda Ravnić, Neven Franjić, Bernarda Mrak i Barbara Ravnić.

hrvatskih studenata medicine u humanitarne svrhe. Riječ je o glazbeno-medicinskom projektu koji je započeo 2009. i u kojem sudjeluju studenti i mladi liječnici iz cijele Hrvatske radi zajedničkog muziciranja i održavanja svečanog koncerta u Mramornoj dvorani Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja. Osim zajedničkog druženja, cilj je projekta humanitarna akcija kojom se skuplja novac za udruge osoba s posebnim potrebama. Budući da je smisao medicine pomaganje ljudima, ovim se projektom nastoji i na socijalnoj integraciji osoba s posebnim potrebama sudjelovanjem u glazbenom programu i stvaranjem glazbe zajedno sa studentima i mladim liječnicima. Do sada je održano osam koncerata na kojima su sudjelovali studenti medicine s medicinskih fakulteta u Zagrebu, Osijeku, Splitu, Ljubljani i Rijeci. Među njima izdvajali su se solisti na klaviru, gitari, flauti i citri te vokalni solisti. Osim solo nastupa, svakako su nezaboravni i klavirski dueti, razni komorni sastavi, bendovi i zborovi. Koncerti su bili upriličeni za humanitarne udruge poput Udruge osoba sa cerebralnom i dječjom paralizom Rijeka, Udruge za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Klub Srce Rijeka, Centra za rehabilitaciju Slave Raškaj te Udruge za skrb autističnih osoba Rijeka. Projekt je postao tradicionalan događaj kulturnog uzdizanja i iskazivanja

humanosti riječke akademske zajednice i jedan od hvalevrijednih projekata Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

EUROPSKI ORKESTAR I ZBOR STUDENATA MEDICINE (EMSOC)

Nakon nekoliko godina održavanja koncerata na državnoj razini, članovi skupine željeli su organizirati projekt na većoj, europskoj razini. Razrađenim lobiranjem i velikim entuzijazmom skupina je osvojila organizaciju projekta *Europski zbor i orkestar studenata medicine* (EMSOC) u Rijeci 2012. godine. U suradnji s Medicinskim fakultetom i Sveučilištem te uz veliku potporu studentskih udruga na Fakultetu i Sveučilištu, studenti su uspješno organizirali ovaj projekt u ljeto 2012. u Rijeci i Rabu. Riječ je o godišnjem okupljanju europskih studenata medicine i mladih liječnika sa širim glazbenim obrazovanjem, koji međusobno dijele strast prema izvođenju djela klasično-popularne glazbe. Projekt je pokrenut 1993. u Njemačkoj i do 2012. se održao u raznim europskim gradovima poput Londona, Barcelone, Stockholma, Budimpešte, Basela, Rima, Berlina. Veličinu projekta, između ostalih sponzora i podupiratelja, prepoznao je i tadašnji predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović koji je pomogao u njegovoj organizaciji. U razdoblju od 26. srpnja do 5. kolovoza 2012. pod vodstvom dirigenta Mladena Tarbuka, profesora na Glazbenoj akademiji u Zagrebu, izveden je sljedeći glazbeni program: L. Sorkovčević: Simfonija br. 3 u D-duru, W. A. Mozart: Simfonija br. 35. u D-duru *Haffner* i F. Mendelssohn: *Prva Valpurgijska noć*. U projektu je sudjelovalo 110 studenata medicine i mladih liječnika iz Portugala, Španjolske, Francuske, Irske, Velike Britanije, Njemačke, Švicarske, Poljske, Slovenije, Italije, Mađarske, Estonije, Latvije, Švedske, Češke, Rumunjske, Malte, Grčke, Turske, Malezije i Hrvatske. Kao solisti sudjelovali su ugledni riječki umjetnici poput Kristine Kolar, Marka Fortunata, Roberta Kolara i Siniše Štorka. Projekt je prepoznala i dobro prihvatila akademska zajednica i građani Rijeke i Raba.

ZAKLJUČAK

Medicinari su poznati po brojnim aktivnostima i hvalevrijednim projektima, no ono što ih doista čini posebnima jest sklonost prema medicinskoj i glazbenoj umjetnosti. Njihov bi talent bio zaboravljen da nije bilo prof. Ante Škrobonje kojem duguju sve uspjehe skupine *Asklepiju i Orfeju u čast*. Talent, entuzijizam i sposobnost mogu ostati neostvareni bez mentora koji će ih njegovati u svakoj osobi. Svatko od nas sposoban je za velike stvari ako ima jaku

volju i potporu dragih prijatelja. Skupina i dalje planira svoje aktivnosti vođena entuzijazmom i motivom koji pokreće svakog liječnika-glazbenika – a to je umjetnost.

REFERENCE

1. English Oxford Dictionaries [Internet]. Definition of Art: Oxford University Press; 2017 [citirano 02.05.2017.]. Dostupno sa: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/art>
2. Hrvatski jezički portal [Internet]. Definicija medicine: Znanje, Srca; 2017 [citirano 02.05.2017.]. Dostupno sa: <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>
3. Cerda JJ. Art in medicine: musicians, physicians and physician-musicians. *Trans Am Clin Climatol Assoc* 1993;104:228-34.
4. Mitchell-Boyask R. *Plague and the Athenian imagination: Drama, History, and the Cult of Asclepius*. Cambridge University Press 2007;141.

SAŽETAK

Umjetnost se definira kao ekspresija ili primjena ljudske kreativne vještine ili mašte u stvaranju djela koja se cijene ponajprije zbog svoje ljepote i emocionalne snage. Ars medica i ars musica dva su pojma koja se međusobno isprepleću još od antičkih vremena. Mnogi su vrhunski liječnici tijekom povijest pokazivali sklonosti prema stvaranju i izvođenju glazbe. Vođeni strašću prema medicini i glazbi, skupina studenata Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci okuplja se od 2006. u okrilju Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture u neformalnu skupinu pod nazivom Asklepiju i Orfeju u čast u sklopu koje provode brojna zapažena glazbena događanja poput koncerata, prigodnih glazbenih izričaja i događanja, među kojima su najvažniji tradicionalni koncert hrvatskih studenata medicine i projekt Europski zbor i orkestar studenata medicine. Osim u Rijeci, nastupali su više puta u Ljubljani, Zagrebu, Puli, Karlovcu, Krku, Opatiji i Crikvenici. Skupina nastavlja svoj rad vođena motivom koji pokreće svakog liječnika-glazbenika – umjetnost.

Ključne riječi: umjetnost; glazba; medicina; humanizam; koncerti.